

บทที่ 4

แผนการและการดำเนินการวิจัย

4.1 แผนการวิจัย

การทดลองทั้งหมดกระทำภายในห้องปฏิบัติการของภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยดำเนินการทดลองแบบเท (batch test) กับน้ำบาดาลและน้ำผิวดินที่อุณหภูมิห้อง และพารามิเตอร์ที่สัมพันธ์กับการทดลองแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ดังนี้

4.1.1 พารามิเตอร์ที่มีค่าคงที่

1. เกรเดียนต์ความเร็วของการกวนเร็ว, G_R กำหนดให้มีค่าคงที่ประมาณ 250 วัต.^{-1} ที่อัตราเร็วสูงสุดของเครื่องกวนผสม 170 รอบ/นาที
2. อุณหภูมิของน้ำดิบ มีค่าเฉลี่ยประมาณ 29°C
3. ปริมาณสารส้ม กำหนดให้มีค่าคงที่ประมาณ 20 มก./ล.

4.1.2 พารามิเตอร์ที่มีค่าแปร

1. เกรเดียนต์ความเร็วของการกวนช้า, G_S มีค่าแปรเป็น 20 40 60 80 และ 100 วัต.^{-1} ตามลำดับ
2. เวลาพักน้ำของการกวนเร็ว, T_R มีค่าแปรเป็น 5 7.5 และ 10 นาที ตามลำดับ
3. เวลาพักน้ำของการกวนช้า, T_S มีค่าแปรเป็น 10 20 30 และ 40 นาที ตามลำดับ

และอัตราการไหลล้นผิวที่ใช้ในการทดลองมีค่าแปรเป็น 3.15 และ 1.58 ซม./นาที กระทำโดยหลังการกวนช้าปล่อยให้ตกตะกอนเป็นเวลา 2 และ 4 นาที ตามลำดับ แล้วเก็บน้ำตัวอย่างที่อยู่ต่ำกว่าผิวน้ำ 6.3 ซม. ไปวิเคราะห์คุณภาพ อัตราการไหลล้นผิวที่ใช้เป็นค่าของเกณฑ์ออกแบบถึงตกตะกอน

4.2 การดำเนินการวิจัย

4.2.1 การวิเคราะห์คุณภาพน้ำดิบ

น้ำดิบที่ใช้ในการทดลองเป็นน้ำจากบ่อบาดาลและแม่น้ำเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร หลังจากเก็บน้ำดิบมาแล้วก็จะนำไปวิเคราะห์คุณภาพทางด้าน ฟิสิกส์และเคมี ได้แก่ พีเอช ความขุ่น ความเป็นด่าง คาร์บอนไดออกไซด์ ความกระด้างทั้งหมด และความกระด้างแคลเซียม เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปคำนวณหาปริมาณปูนขาวและโซดาแอชที่ต้องใช้ในการกำจัดความกระด้างตามสมการที่ (3.11) และ (3.12)

4.2.2 สารเคมีที่ใช้

4.2.2.1 ปูนขาว

เป็นสารเคมีที่ใช้กำจัดความกระด้างคาร์บอเนต ปูนขาวที่ใช้ในการทดลองเป็นชนิดเกรดห้องปฏิบัติการ (laboratory grade) ผลิตโดย May & Baker Ltd. มีลักษณะเป็นผงละเอียด มีสูตรทางเคมี คือ $\text{Ca}(\text{OH})_2$ และมีส่วนประกอบดังนี้ $\text{Ca}(\text{OH})_2$ ไม่น้อยกว่า 90% Cl ไม่นเกิน 0.02% Aluminium, Iron และ Acid-Insoluble ไม่นเกิน 0.8% SO_3 ไม่นเกิน 0.5% As ไม่นเกิน 0.0005% และ Pb ไม่นเกิน 0.001%

4.2.2.2 โซดาแอช

เป็นสารเคมีที่ใช้กำจัดความกระด้างนอนคาร์บอเนต โซดาแอชที่ใช้ในการทดลองเป็นชนิดเกรดห้องปฏิบัติการ (laboratory grade) ผลิตโดย E. Merck มีลักษณะเป็นเกล็ดเล็ก มีสูตรทางเคมี Na_2CO_3 และมี ส่วนประกอบดังนี้ Na_2CO_3 ต่ำสุด 99.5% Cl สูงสุด 0.002% SO_4 สูงสุด 0.005% SiO_2 สูงสุด 0.002% N สูงสุด 0.001% Pb สูงสุด 0.0005% Al สูงสุด 0.001% Ca สูงสุด 0.005% Fe สูงสุด 0.0005% K สูงสุด 0.01% และ Mg สูงสุด 0.0005%

การเตรียมปูนขาวและโซดาแอช กระทำโดยการชั่งปูนขาวและโซดาแอชใส่ในบีกเกอร์ขนาด 5 มล. และเติมน้ำกลั่นประมาณ 4 มล. แล้วคนให้เป็นสารละลาย

4.2.2.3 สารส้ม

เป็นสารเคมีที่ใช้รวมตะกอน สารส้มที่ใช้ในการทดลองเป็นชนิดเกรดห้องปฏิบัติการ (laboratory grade) ผลิตโดย May & Baker Ltd. มีลักษณะเป็นเกล็ดละเอียด มีสูตรทางเคมี คือ $Al_2(SO_4)_3 \cdot 14H_2O$ และมีส่วนประกอบดังนี้ $Al_2(SO_4)_3$ 56 - 59% Cl ไม่เกิน 0.02% Fe ไม่เกิน 0.01% และ Pb ไม่เกิน 0.005% การเตรียมสารละลายสารส้มจะเตรียมให้มีความเข้มข้น 10 มก./มล. หรือ 1%

4.2.3 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

4.2.3.1 เครื่องกวนผสม

เป็นแบบมาตรฐานทั่วไป (Phipps & Bird, Richmond, Va.) ประกอบด้วยใบพัดสำหรับกวนผสมขนาด 1x3 นิ้ว จำนวน 6 ใบ และสามารถปรับอัตราเร็วได้ตั้งแต่ 0 ถึง 100 รอบ/นาที (ดูรูปที่ 4.1)

4.2.3.2 โถทดลอง

เป็นโถพลาสติกทรงกระบอกที่มีปริมาตรประมาณ 750 มล. พร้อมอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่าง (ดูรูปที่ 4.2)

4.2.3.3 เครื่องวัดความขุ่น

สำหรับวัดความขุ่นของน้ำดิบและน้ำที่ผ่านการกำจัด เป็นของ Hach รุ่น 2100A วัดความขุ่นได้ตั้งแต่ 0.1 ถึง 1000 NTU

4.2.3.4 เครื่องวัดพีเอช

สำหรับวัดพีเอชของน้ำดิบและน้ำที่ผ่านการกำจัด เป็นของ Kent รุ่น 7020 โดยวัดพีเอชได้ 1 ถึง 14 และความต่างศักย์ +1400 ถึง -1400 มิลลิโวลต์

4.2.3.5 เครื่องชั่งน้ำหนัก

สำหรับชั่งน้ำหนักของสารเคมีและกระดาษกรอง เป็นของ Sartorius โดยชั่งน้ำหนักได้สูงสุด 200 ก. และละเอียดถึง 0.1 มก.

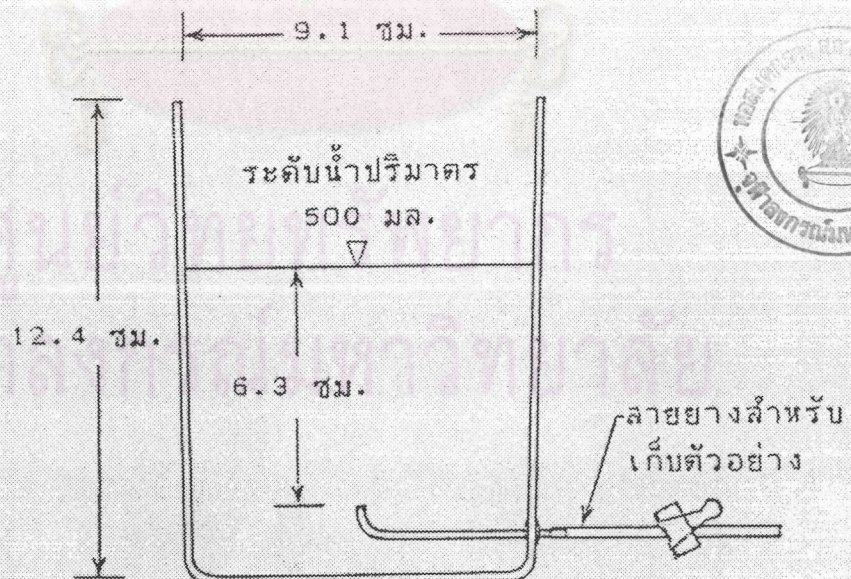
4.2.3.6 กล้องจุลทรรศน์

สำหรับวัดขนาดของฟลอคเป็นของ Leitz Wetzlar เลนส์วัตถุมีกำลังขยาย 4 ถึง 100x และเลนส์ตามีกำลังขยาย 6.3 ถึง 25x

รูปที่ 4.1 เครื่องกวนผสมสำหรับจาร์เทสต์

รูปที่ 4.2 โททลองและอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่าง

4.2.4 วิธีการทดลอง

มีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1. ใช้กระบอกตวงขนาด 500 มล. ตวงน้ำดิบปริมาตร 495 มล. ใส่ในโถทดลองดังแสดงในรูปที่ 4.2 แล้วกวนเร็วที่ G_{250} 250 วท.^{-1}
2. เติมสารละลายปูนขาว (น้ำกลั่นประมาณ 4 มล.) เมื่อน้ำดิบเป็นน้ำบาดาล และสารละลายสารส้ม 10 มก./มล. จำนวน 1 มล. ลงไปในน้ำดิบในข้อ 1. แล้วกวนเร็วเป็นเวลา 5 นาที
ถ้า น้ำดิบเป็นน้ำผิวดินให้เติมสารละลายปูนขาว + โซดาแอช (น้ำกลั่นประมาณ 4 มล.) และสารละลายสารส้ม 10 มก./มล. จำนวน 1 มล.
3. จากนั้นจึงกวนช้าที่ G_{20} 20 วท.^{-1} เป็นเวลา 10 นาที
4. ปิดเครื่องกวนผสมทิ้งให้ตกตะกอนเป็นเวลา 2 และ 4 นาที ตามลำดับ
5. ปล่อยน้ำทิ้งทางสายยางเก็บตัวอย่างเพื่อล้างสายยางประมาณ 5 มล. แล้วจึงเก็บตัวอย่างประมาณ 85 มล. ตามเวลาในข้อ 4.
6. นำตัวอย่างไปวิเคราะห์หาค่า พีเอช ความขุ่น ความเป็นด่างฟีนอลส์ธาลิน ความเป็นด่างทั้งหมด ความกระด้างทั้งหมด ความกระด้างแคลเซียม และปริมาณตะกอนแห้ง
7. ทำซ้ำตั้งแต่ข้อ 1. ถึง 6. ใหม่ โดยแปรผันค่าเกรเดียนต์ความเร็วของการกวนช้า และเวลากักน้ำของการกวนเร็วและกวนช้า

